

Posudek na diplomovou práci Tamary Novákové, Místo krávy psací stroj. *Proměna kulturní krajiny a obyvatelstva krkonošských obcí Dolní Lysečiny, Dolní Albeřice a Horní Albeřice před rokem 1945 a po něm*, KDDD PedF UK Praha 2009

Tamara Nováková vytvořila velice obsáhlou práci, jež je originální nikoli pouze svým názvem a kterou lze žánrově či metodologicky zařadit hned do několika kategorií – jedná se o dějiny mikroregionu, dějiny všedního dne i historickou antropologii. Aby autorka splnila takto náročně formulovaný úkol, využila prameny všeho druhu: archivní, literární, výpovědi svědků i vlastní primární výzkum regionu na úrovni „okulární visitace“.

Autorka již v úvodu odmítla zúžit úhel svého výzkumu na pouhé národnostní hledisko, které je v podobných studiích tím nejjednodušším, klade si jiné a mnohem konkrétnější otázky, které nahlíží prizmatem „dějin všedního dne“.

Východní Krkonoše, kam spadají obce, jejichž osudy autorka sleduje a velice dobře zná, byly do roku 1945 osídlené převážně německým obyvatelstvem a je možné je pokládat, jak Tamara Nováková dokládá, za „do sebe uzavřený region, jenž měl svůj vlastní vývoj, vlastní kulturu, která byla z dnešního pohledu velmi konzervativní (...), protože se ve sledovaných horských údolích tak trochu zastavil čas.“ Práce sleduje osud krajiny a jejích obyvatel i po období „odsunu“, který tvoří určitou historickou hranici, a sleduje dějiny regionu i v letech po druhé světové válce, kdy se naplnil metaforický název práce – od krávy k psacímu stroji. Nade vši pochybnost je velice zajímavý popis akce A.C.Nora, který jménem obce spisovatelů objížděl pohraničí a vybíral vhodnou lokalitu pro tvůrčí aktivity českých autorů. Všední dny Němců, kteří mohli zůstat za poněkud zvláštních okolností, skutečnosti, o nichž nelze hovořit bez uzardění – např. odkup vlastních domů od čs. státu, to vše jsou střeptiny mozaiky dějin mikroregionu, kterou se podařilo téměř zcela zaplnit.

Právě průnik do téměř intimního života obyvatel je snad nejcennější složkou a také jádrem práce. Rámec, který tvoří statistický a syntetický materiál ke všem kapitolám, je doplněn výpověďmi tehdejších (i dosavadních) obyvatel, které – zjednodušeně řečeno - zabydlují domek od domku den po dni. Čtenář se tak důvěrně seznámí se všemi řemesly a vybavením sledovaných obcí, s rodinnými vztahy, majetkovými poměry i politickým angažmá na komunální úrovni. Ke slovu se samozřejmě dostal i česko-německý poměr, ale opět na úrovni zcela konkrétních vztahů, a to především v poválečném období, kdy část obyvatel v obcích, resp. sloučené obci zůstala, ať už to bylo z jakýchkoli důvodů. Práce je doplněna v příloze kompletními záznamy rozhovorů a výpovědí pamětníků, a to proto, jak říká autorka, která je v textu všestranně vytěžila, „aby jako celek nezapadly a alespoň

nějakým způsobem byla oceněna vstřícnost již letitých svědků“. Tyto výpovědi mají však i další dimenzi – jedná se totiž o dnešní reflexi minulosti, jak Tamara Nováková zmiňuje, hovoří lidé i o tragických událostech již s úsměvem, byť jistě ne právě veselým.

Velice významnou součástí práce tvoří připojené plánky obce – dům po domu, i profil krajiny, který vypovídá o její (jejich) zmiňované přírodní uzavřenosti.

Výsledkem snažení Tamary Novákové je vytvoření plastického a barevného obrazu života místa, kde se kdysi, vzdor velkým dějinám, „jakoby zastavil čas“ a ani po jejich brutálním zásahu, který nabolal staré modely, se žilo dál...

Práci pokládám za vynikající, samostatnou a originální v tom nejlepší smyslu. Je zcela zřejmé, že je napsána nejen s plným nasazením a odpovědností, ale především s láskou k oblasti a lidem, o nichž pojednává.

Doporučuji ji hodnotit jako výbornou a navrhuji ji k obhajobě jako práci rogorózní.